Vem var min farfar?
Hur var hans liv?

Sammanställning gjord av sonsonen Ingvar Kärrdahl

Min farfar är inte okänd. Jag vet var och när han föddes och dog. Dessa uppgifter liksom var och när han gifte sig är gamla och väl dokumenterade uppgifter i min släktforskning. Jag har även träffat min farfar men det minns jag inte för då var jag bara drygt två år gammal, men det finns ett fint foto. Strax därefter avled min farfar.

De uppgifter som man normalt letar fram i släktforskningen har jag alltså redan. Nu är frågan om jag kan få reda på mer om honom. Hur träffade han farmor? Hurudant var hans liv och hans vardag? Givetvis har jag hört enstaka detaljer om honom men tyvärr inget sammanhängande och tydligen var det mycket både upp och ner i hans liv. Kan sådan här hörsägen styrkas? Kan jag kartlägga farfars liv från födelse till död?

Eget material och hörsägen

Egentligen sitter jag på ett ostrukturerat ”guldägg”. Farfar har sparat sådant som han tyckte var värt att spara. Min farbror som kan betecknas som den ogifte hemmasonen har troligen tillsammans med sina syskon gallrat men ändå sparat tillräckligt för att jag ska kunna kalla detta för ett eget arkiv. Min far hade tre syskon, som nådde vuxen ålder och alla blev gamla. Det var en bror och två systrar. De blev lärare och ingen av dessa gifte sig. Pappa var avvikande, blev järnvägstjänsteman och gifte sig. I pappas äktenskap blev det endast en son och här finns förklaringen till att jag har ett litet familjearkiv.

Enligt hörsägen så vistades farfar tydligen ganska mycket på en gård som tillhörde hans morbror. Han skulle ha gått i skola i Göteborg men tog aldrig någon examen eftersom pengarna tog slut. (Vilka pengar? Farfar var ju en oäkta son till en piga) Bredvid sina studier lär han tjänat extra genom att hjälpa svagare elever och han skulle också på något sätt ha varit anställd som informator. Han gifte sig i Veddige (Beläget i nuvarande Varbergs kommun) vilket är känt, men hur hamnade han där? Att han bott som gift och haft en affär i Rolfstorp (Beläget i nuvarande Varbergs kommun) är känt eftersom min äldsta faster är född där. Enligt vad jag hört så var affären tydligen inte någon större ekonomisk framgång. När jag tänker efter så har perioden 1900 – 1920 tydligen varit en besvärlig tid eftersom jag inte minns att det pratats om den. För resterande period fram till farfars död 1939 har jag mest hört att han varit bokbindare. En sak som jag hört är att farfar var mycket förtjust i böcker och det skrivna ordet. En annan detalj som jag hört var att han hade velat bli präst.

I arvet efter farfar finns en rejäl bunt med Amerikabrev. Det rör sig alltså om svar han fått från några av sina utvandrade släktingar. Tyvärr har jag inte lyckats få tag på några av hans brev till

USA. Brevperioden är från omkring 1910 fram till hans död 1939. Breven har varit till stor nytta för mig vid kartläggning av mina släktingar i USA och vid de släktträffar vi haft.

År 1865

Den 21 februari år 1865 föddes min farfar, Johan August, som oäkta son till tjänstepigan Neta Johanna Gabrielsdotter.[1] [2] Som hörsägen har jag minne av att det sades att farfar inte hade någon far eller att man inte visste vem som var hans far. Var detta sanning eller ville man förtiga en kunskap?

För en tid sedan tog jag upp den här frågan med en släkting (släktskap via farfars mor Neta). Hon och några i den släkten stöder en hypotes som jag själv har haft nämligen att det kan vara bonden (Erik Salomon Svensson f 1824) som är den biologiske fadern. Till saken hör också att bonden på gården där Neta födde farfar är kusin till Neta. Min kvinnliga släkting härstammar i rakt nedstigande led till bonden. Om den här hypotesen skulle vara riktig så skulle då hon och jag vara betydligt närmre släkt. Skulle en DNA-analys kunna ge svar på detta? Troligen inte, på grund av två skäl. För det första finns det redan ett släktskap. För det andra är det endast på min sida som det finns obrutna manliga gener.

I mitt arkiv finns ett ganska modernt kuvert med följande påskrift: *”Erkände sig vara far till vår pappa. No 4 Larsta = Lastos Tvååker.”* Inuti kuvertet finns en lapp, urklippt från sitt sammanhang, papperet är gammalt och även handstilen:

3 januari 1865 Carl Anders Pettersson
No 4 Larsta

Lappen är vikt två gånger. Slitaget visar att den lästs många gånger.

Handstilen på kuvertet är min fasters och dessutom fanns den hos henne. Lappen i sig bevisar nästan ingenting. Däremot skapar den nya frågor. Det syns tydligt att det funnits text både över och under noteringen på lappen. Kan det finnas mer att hämta i församlingens stämmoprotokoll? Kan det finnas något faderskapsmål i häradsrätten?

Vem är denne Carl Anders Petterson? Jo, han finns här vid den här tidpunkten och var dräng på gården. Han var född 1842-01-13 i Anderstorp, Jönköpings län.[3]

Bonden, Erik Salomon Svensson, Carl Anders Pettersson och Neta Johanna Gabrielsdotter finns alla på samma uppslag i husförhörslängden.[4] Mellan raderna under Netas namn finns tillskrivet *Johan August, Netas oäkta son 1865 21/2.* Uppgifterna är överstrukna och noterat i kolumnen Flyttat: *Sid 410 1865*. I samma kolumn på raden för Carl Anders Pettersson står det: *Anderstorp Jönköpings län 3/1 65.* Alltså exakt samma datum som på den lilla lappen. Utflyttningsattesten har nummer 1 men flyttningslängden är inte digitaliserad. Här skulle jag även vilja läsa de lösa bilagorna till flytt-

[1] Tvååkers födelsebok 1865 SCB
[2] SVAR har skannad födelse- och dopbok för 1861-1881 men är ännu ej tillgänglig på nätet
[3] Född 1842-01-13 i Lövås Mellangård, Lövås, Anderstorp (F) Husförhörslängd 1841-1847, p. 31
[4] Tvååkers kyrkoarkiv, Husförhörslängd 1861-1876 p. 408

ningslängden. Drängen Carl Anders flyttade alltså tillbaka till sin hemsocken nästan två månader före barnets födelse. Varför? Rymde han? Fick han en summa pengar av bonden för att försvinna? Fick han en biljett till Amerika? Eller blev han helt enkelt utslängd? Han går inte att hitta som inflyttad i Anderstorp. Däremot gick det att hitta honom i Emibas som utflyttad till Danmark 1867-10-20 från Lastad nr 4, Alfshög (N). Tydligen försökte han sopa igen spåren efter sig och flytta till en annan församling tillräckligt långt bort för att sedan utvandra till Danmark. Någon fortsatt forskning om honom har jag inte gjort.

Under 1865 flyttar Neta med sin oäkta son, Johan August, in hos sin bror Sven Gabrielsson som 1864 blivit änkling och har tre små barn.[5] Några år längre fram hittar vi Neta med oäkta sonen Johan August fortfarande boende hos sin bror. Broderns tre barn har emigrerat till Amerika.[6]

I kolumnen ”Personernas namn” står:
Gabrielsdotter Neta Johanna. Syster
Och på nästa rad
Johan August, dess oä son
Senare infogat efter August:
Carlsson, kallar sig Kärrdahl

Farfar har nu fått anta namnet Carlsson efter sin förmodade far, drängen Carl Anders Pettersson. Är drängen nu officiellt hans far genom efternamnet? Eventuella protokoll eller handlingar från tingsrätten har jag inte sökt. Enligt hörsägen vistades tydligen min farfar ganska mycket på sin morbrors gård Kärragärde och det skulle också vara anledningen till att han började kalla sig Kärrdahl.

På samma uppslag i kolumnen ”Frägd och enskilda anteckningar” läser jag för Neta Johanna Gabrielsdotter:

Okänd bostad skrifven vid no 8 Tvååker på skattfri (skattfri = mkt otydligt)
På raden under för Johan August:
Mottagit bet. För inträde i ...?... d. 18/8 82 do för inträde i allm.lärovek 4/1 84.

Prästen har alltså, troligen i omgångar, överlämnat pengar för att farfar skulle kunna få en bra skolgång och utbildning. En hörsägen och några frågetecken har nu konkretiserats och det finns en fast punkt att fortsätta från. Ledtråden är tid och plats. Möjliga ställen att söka ytterligare information är kyrkostämmoprotokoll och kyrkans räkenskaper, samt bilagor till dessa t.ex. gåvohandlingar och möjligen även häradsrättens handlingar. Tyvärr är detta inga lättåtkomliga dokument på Internet varför jag för närvarande inte fortsätter med detta. Kvarstående frågor blir därför:

- Varför får farfar pengar till högre skolutbildning?
- Varifrån kommer pengarna?
- Har församlingen någon fond eller donation för studiehjälp?
- Kan drängen, Carl Anders Pettersson, ha rest vidare till USA, blivit välbeställd och nu vill hjälpa sin son?

[5] Tvååkers kyrkoarkiv, Husförhörslängd 1861-1876 p. 410
[6] Tvååker HF 1876-1884 p 278

- Har bonden, Erik Salomon Svensson, dåligt samvete, eller förhåller det sig så att han enligt hörsägen var generös mot sina släktingar, men varför lämnade han i så fall inte pengarna direkt till Johan August?

Göteborg

I flyttningslängderna hittar jag ingenting om Johan August Carlsson Kärrdahl före en flyttnotis till Veddige. Däremot finns i mitt eget arkiv material som fyller ut en del av den här luckan. Observera att nu kallar han sig endast Kärrdahl.

GÖTEBORGS
Femklassiga Allmänna Läroverks
KATALOG
Höstterminen 1884 [7]

Med handstil i övre vänstra hörnet står: ***Johan Aug. Kärrdahl***
I katalogen under Lärjungar hittar jag honom i 4:e Klassen. Latin-linien.
Klassen bestod av endast fem elever.
Följande uppgifter finns (i kolumner):

Namn:	*Kärrdahl, Johan Aug.*
Deltager i:	*Kolumnen för sång är blank*
	Gymnastik
	Exercis
Födelseort:	*Tvååker*
Födelseår:	*21/2 65*
Inskrifnings- år:	*17/1 84*
Inskrifnings- klass:	*3*
Bostad Rote och N:o:	*3 r.89 A*
Faderns stånd:	*Kolumnen är blank*

Om vi nu går tillbaka till husförhörslängden så fick han utbildning först i någon annan skola, som ej gick att tyda, varefter han började i tredje klassen i Göteborg. Han var äldst i klassen, de övriga fyra var födda 1870 och 1872. Att ha blankt i kolumnen för faderns stånd var säkert inte lätt. Fadern till två av se övriga var Sjökapten en var Ingeniör och en var Med. Doktor. Om man sedan tittar på födelseorten så var en född i N. Amerika, två i Göteborg och en i Stockholm. Det var nog tur för farfar, kommen direkt från landet och faderslös, att han var fem år äldre än de andra.

I katalogen för höstterminen 1885 [8] finns farfar i 5:e Klassen Latin-linien. Här kan några förändringar noteras. Hans andranamn, August, är nu inte förkortat och faderns stånd finns angivet som Arbetare. Han har en annan bostadsadress: 3 r. 114 B. Två nya elever finns i klassen, båda födda 1869. Faderns stånd för den ene är Kontraktsprost och den andres far är Soldat.

Några skriv- och anteckningsböcker finns bevarade. Det visar att han läst engelska, tyska, franska och latin. Skrivboken i matematik visar hur han måste ha slitit med ganska avancerade andragradsekvationer och de geometriska figurerna var välritade.

[7] Eget arkiv. Originalhandling
[8] Eget arkiv. Originalhandling

Betyg har jag inte hittat. Om hörsägen stämmer att pengarna tog slut så måste han ha slutat någon gång i 5:e klassen eller senast när vårterminen var slut år 1886.

Sommaren 1884 har farfar tydligen haft ett kortare läraruppdrag där han vid avslutningen hållit ett avslutningstal: ”*Tal vid en skoltermins slut, som jag höll för några småbarn i Tvååker under sommaren 1884.*” [9]

Jag hittar också ett tal med titeln: ”*Tal vid afslutandet af en privatskola i Tvååker 1886 – 1887. J. A. K-hl.”* [10] Han kom alltså hem och fick en lärartjänst på ett år.

I ett brev daterat *Rågelund och Slättered den 15/11 1887* får han erbjudande om en anställning som privatlärare åt sonen Hugo i en familj Norén.

Johan August är fortfarande skriven i Tvååker. I husförhörslängden hittar jag honom tillsammans med sin mor Neta på Tvååker no 8.[11] Neta står som Inhys. och hennes dödsdatum är noterat till 93 23/1. På raden under finns: - oä s Johan August Carlsson Kärrdahl samt i flyttningskolumnen Weddige 90 1/11.

Ovanför namnet Kärrdahl står med mycket liten stil: *inskr.* Först något förbryllande men snabbt en självklarhet. Han hade uppnått värnpliktsåldern. Farfar mönstrade och skrevs in 1886 som nummer 495 i kompaniområde nr 62 (Warbergs).[12] Med befattningen Fotfolk gjorde han sin första tjänstgöring 1886 och sin andra 1887. Noteringen om fullgjord värnplikt är för båda åren slutdaterad 27/6 87. Hans inskrivning och värnplikt gjordes enligt Värnpliktslagen den 5. juni 1885 som ersatte det gamla Indelningsverket. När jag bläddrar vidare för att läsa bestämmelserna om tjänstgöringstid upptäcker jag en intressant detalj.

Jag återger del av texten under ”*Tjenstgöring och öfningstid*.”

*… vid fotfolket och trängen under 2 år med 27 dagar under det första året och 15 dagar under det derpå följande *)*

**) Dessa bestämmelser angående de värnpliktiges öfningstid tillämpas först från och med år 1893.*

Intill dess skola:

vid fotfolket och trängen värnpliktige tillhörande första årsklassen, öfvas under hvartdera af åren

1887 och 1888 i 21 dagar
1889 och 1890 i 23 dagar
1891 och 1892 i 25 dagar

och värnpliktige, tillhörande andra årsklassen, i 15 dagar.

Den intressanta detaljen är att farfar alltså gjorde sin första tjänstgöring år 1886 då det enligt ovanstående inte fanns någon tjänstgöringstid fastställd.

Den 7/11 1890 flyttar farfar från nr 8 Tvååker till Veddige.[13]

[9] Eget arkiv. Tal i original
[10] Eget arkiv. Tal i original
[11] Tvååkers kyrkoarkiv, Husförhörslängder 1885 – 1896 p. 265
[12] Eget arkiv: Inskrifningsbok i original
[13] Tvååkers kyrkoarkiv, Flyttningslängd 1885 – 1894 Uppslag: Utflyttade år 1890)

Farmor

Min farmor, Emma Josefina Andersdotter, föddes 1867-04-06 i Stafsinge (N).[14] Hon gifte sig med farfar i Veddige. Hur kom hon dit och vad gjorde hon innan dess?

Enligt hörsägen ska farmor ha utbildat sig till sömmerska. Var hon sömmerska i Veddige? Hon lär också drivit någon form av matservering i Varberg. Hon överlevde farfar med 19 år. Min farbror hade en sommarstuga några mil österut från Varberg och i den brukade farmor tillbringa hela sommaren. Under min barndom var jag där i regel några veckor. Jag minns henne väl som en snäll och vänlig person. Men att hon hade ”skinn på näsan” märktes väl på hur snällt både pappa och hans syskon alltid lydde hennes minsta vink, vilket kunde utnyttjas i min egenskap av enda barnbarn.

I husförhörslängden hittar jag uppgiften att hon utflyttat till Falkenberg 1885 24/4.[15] Uppgiften om flyttning till Falkenberg finns också i flyttningslängden där hon anges som Piga.[16]

Inflyttningen till Falkenberg noterades till 1/5 1885 med adress 2:a rot. ??? F. Hon är noterad som Pig. Emma Josefina Andersdotter.[17] I husförhörslängden återfinns hon som hyresgäst på en adress. Här finns också noterat att hon flyttade till Domkyrkoförsamlingen i Göteborg den 18/10 1889.[18]

Inflyttningslängd i Göteborg för den aktuella tidpunkten finns inte tillgänglig på Svar. Däremot hittar jag farmors utflyttning från Göteborg den 25/10 1892 och hon flyttar till Veddige.[19]

Veddige. Farfar träffar farmor

I husförhörslängden på Veddige nr 5, Lägenheten Sandhem, finns Arr. Handlanden Jacob Alfred Norén med familj. (Observera tidigare privatläraruppdrag hos Norén. Troligen en släkting) Boende på samma ställe finns nu också Handelsbiträdet Johan August Kärrdahl, inflyttad från Tvååker den 18/11 1890.[20] Slutsatsen är naturligtvis att farfar är anställd hos denne handlare.

Till Veddige flyttar farmor den 16/11 1892 där hon har en äldre gift syster. Det är noterat att inflyttning skett från Göteborg och nu anges yrket till Sömmerska.[21] I husförhörslängden finns på Jerlöf no. 3: Sömmerska Emma Josefina Andersdotter inflyttad från Göteborgs Domkyrkoförsamling den 16/11 1892. Datum för giftermål anges, 23/3 1895, samt att lysning skett och att hon avflyttar till Rolfstorp den 23/3 1895. En marginalanteckning kan möjligen tydas till ”Hyresgäst”.[22]

[14] Stafsinge kyrkoarkiv HF 1866 – 1876 p 254)
[15] Stafsinge kyrkoarkiv HF 1877 – 1893 p 301).
[16] Vinbergs kyrkoarkiv Flyttningslängd 1882 – 1887. Uppslag 1885 års In- och Utflyttningslängd för Stafsinge annex-Församling.
[17] Falkenbergs kyrkoarkiv, Flyttningslängder 1883-1894 Uppslag 1885 års Inflyttnings-Längd för Falkenbergs församling Rad 13
[18] Falkenbergs kyrkoarkiv Husförhörslängd 1885 -1894 p 378
[19] Göteborgs Gustavi eller Domkyrkoförsamlings kyrkoarkiv, Utflyttningslängder 1892-1894 Uppslag 1892
[20] Veddige kyrkoarkiv, Husförhörslängd 1881- 1895 p 225 b
[21] Veddige kyrkoarkiv Flyttningslängd 1876 - 1894. Uppslag 1892
[22] Veddige kyrkoarkiv, Husförhörslängd 1881 – 1895 p 55. ab

Nu kan jag gissa vad som hände. Den nyinflyttade sömmerskan Emma behöver köpa tyger och övriga tillbehör och träffar där handelsbiträdet August. Båda har ju ett förflutet i Göteborg så samtalsämne saknas väl knappast. Med tanke på sin bakgrund som oäkta så är han tydligen angelägen att snabbt gifta sig med Emma. Bröllop blev det den 23/3 1895. Det var systern och hennes man som stod för bröllopet mellan Emma och August.[23]

Rolfstorp

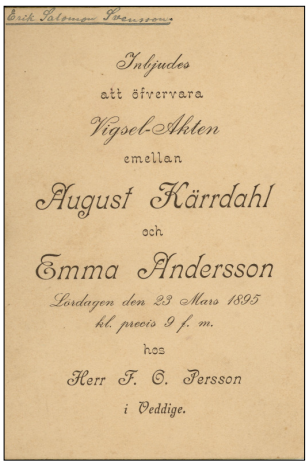
Inbjudes
att öfvervara
Vigsel-Akten
emellan
August Kärrdahl
och
Emma Andersson
Lördagen den 23 Mars 1895
kl. precis 9 f. m.
hos
Herr F. O. Persson
i Veddige.

Jag tänker leta upp det nygifta paret i Rolfstorps flyttlängd men nu har jag otur. Församlingens sista flyttlängd omfattar åren 1886 – 1894 och sedan finns det tydligen inga flyttlängder. Volymen är emellertid skannad och detta lockar mig att titta på den för att se om sista sidan kan ha någon intressant upplysning. Döm om min stora förvåning och givetvis glädje över att sista sidan innehåller några av de först inflyttade under 1895.[24] Överst på den inofficiella och ofullständiga sidan ”*Inflyttade år 1895*” står farfars namn: *Hand. Joh. Aug. Carlsson Kärrdahl 495 62/86* (Siffrorna är hans värnpliktsnummer) på raden under: *H. Emma Josefina Andersson* (obs ej -dotter). Inflyttningsdagen anges till 30/3.

I husförhörslängden ser vi att de har fått en dotter, Agnhild Judit Leontina född 13/3 1896.[25] På samma uppslag finns också uppgifter om den tidigare lanthandlaren.

Den 29 maj 1898 föddes Emmy Ingeborg Augusta. Hon avled den 13 maj 1899.[26]

Död.

†

Tillkännagifves,
att Gud i sin stora kärlek till sig
hemkallat
vår lilla kära dotter
Emmy Ingeborg Augusta,
född den 29 maj 1898,
död den 13 maj 1899,
sörjd och saknad af oss och hennes
lilla syster.
Emma och J. A. Kärrdahl.
Rolfstorp.

I Rolfstorp hade farfar någon slags lanthandel. Men han verkar också i anslutning till denna även haft annan handelsverksamhet. Hans egen verksamhet tycks inte ha varit särskilt framgångsrik men det saknas för mycket i de kvarlämnade dokumenten för att jag ska kunna göra en mer kvalificerad bedömning av detta. Farfar tog över denna lanthandel 1895 från lanthandlaren Carl Johan Wirén som samma år avflyttade från orten.[27] [28] Farfar avvecklade troligen lanthandeln under 1899.

Att vara organiserad handlare var tydligen viktigt. Han var medlem i den rikstäckande föreningen Sveriges Allmänna Handelsförening.[29]

Enligt hörsägen hade han anställt en yngre kusin från gården Kärragärde i Tvååker och denne kusin skulle ha förolyckats genom att ha kommit under ett vältande vedlass. Denne kusin finns ej med i tillgängliga husförhör eller flyttlängder. Han är begravd i samma grav som Emmy Ingeborg

[23] Eget arkiv. Inbjudningskort i original
[24] Rolfstorps kyrkoarkiv, Flyttningslängder 1886 – 1894 p Inflyttade år 1895
[25] Rolfstorps kyrkoarkiv, Husförhörslängd 1888 – 1897 p 49
[26] Eget arkiv. Dödsannons
[27] Rolfstorps kyrkoarkiv, Husförhörslängd 1888 – 1897 p 49
[28] Hallands genealogiska förenings hemsida
[29] Eget arkiv. Medlemsmatrikel för 1895 i original

Augusta på kyrkogården i Rolfstorp.[30] I samma grav finns också Emmas mor, Anna-Lena Persdotter, f. 1820-05-31 d. 1896-11-13, som flyttat till Rolfstorp.

Av kvarlämnade räkenskaper från den här tiden framgår att han också åtog sig transportuppdrag med häst och vagn.

Farfar var också handelsresande runt sekelskiftet, troligen efter avveckling av lanthandeln. Han var tydligen resande för ett Boråsföretag, M. Levin. Det finns bevarat kontinuerliga dagboksnoteringar under en resa som startade den 24 juli 1899 i Borås. Den sista dagsnoteringen är från tisdagen den 14 november 1899. Han befann sig då i närheten av Mantorp i Östergötland. Resan var uppenbart inte slut här men tyvärr finns ingen fortsättning på dagboken. Om han plötsligt slutade att föra dagboken, vilket jag knappast tror, så har resten försvunnit innan jag tog hand om materialet. Under hela sin resa skrev August brevkort hem till sin Emma och de flesta tycks vara bevarade. Den 8/12 befinner han sig i Eksjö och är på hemväg. Han skriver: ”*Nästa söndag tillbringar jag hos samma folk som första söndagen.*” Detta innebär att hans resa varade i nästan fem månader. (Vilken handelsresande skulle göra detta idag?)

Samtliga brev är adresserade till Varberg varför jag drar slutsatsen att man flyttat till Varberg vid halvårsskiftet. Att skriva rent farfars dagbok från resan och i texten saxa in breven hem till farmor bör nog bli en kommande uppgift för mig.

En annan intressant detalj som jag hittade i bouppteckningen, som gjordes efter farfars död 1939, är att makarna ansökt om boskillnad år 1899. Utdrag från bouppteckningen 1939-09-11:

> ”*Det antecknades, att makarna år 1899 erhållit boskillnad och att all egendom i boet vore av enskild natur, därvid makarna ägde vardera hälften av i boet befintliga möbler och husgeråd.*” [31]

Det finns en ganska ny databas som är under uppbyggnad - SLHD Svensk Lokalhistorisk Databas. (www.lokalhistoria.nu) Jag har tur eftersom Halland för närvarande tycks vara det område där man kommit längst.

En sökning på ”Kärrdahl” i Rolfstorp ger några träffar. Den första visar att farfar utsågs till protokolljusterare vid kommunalstämma med Rolfstorps församling i dess skolhus tisdagen den 18 Augusti 1896.

> *§ 2.*
> *Till att justera detta protokoll valdes Joh.A. Johansson i Mute och J.A. Kärrdahl i Rolfstorp.*
> *Som ofvan*
> *Axel.S. Nordlingh*
> *Justeradt:*
> *J.A. Kärrdahl.*
> *Joh Aug. Johansson*
> *Uppläst i Rolfstorps kyrka den 23/8. 96 af:*
> *N Sinander*

[30] Källa: Uppgift från gravbok
[31] Eget arkiv. Bouppteckning i original

Nästa sökträff rör inte farfar utan dottern Agnhild numera utbildad till småskollärarinna.

Protokoll hållet vid exstra kommunalstämma med Rolfstorps socken den 29 Augusti 1920.
§ 2.
Sedan Lärarinnan Fröken Kärrdahl fått sin skola förlagd i kommunalrummet å försörjningshemmet, och otillräklig bostadslokal förut gorts sig gällande hade gjort framställning om upplåtande af ett rumm derstädes, under den tid som skolan hålles å försörjningshemmet. Stämman tillstyrkte den gjorda framställningen och skall Fröken Kärrdahl erhålla det sydvestra rummet å vinden.
Angående inackordering eller erhållande af tillträde till kök för lagning af erfoderlig mat, får lärarinnan uppgöra med kommunalnämnden i denna sak.[32]

Varberg

På ett förlossningshem i Göteborg föddes nästa barn, en flicka, den 11/3 1900. Barnet var dödfött. [33]

I Varberg föddes därefter med korta mellanrum tre barn:

1901-05-01 Alrik Ingvar Napoleon [34]

1902-10-01 Thor David Samuel [35]

1903-12-12 Ingeborg Lilly Margareta [36]

Familjen består nu av sex personer vilket är en stor försörjningsbörda i dessa troligen ganska svåra tider. Vi ska tänka på storstrejken år 1909 som föregåtts av en lågkonjunktur med lönesänkningar och ökad arbetslöshet. Sedan kom första världskriget 1914 – 1919. Jag har enligt hörsägen förstått att det tidvis varit fattigt. Farfar hade flera olika arbeten och även arbetslöshet förekom. Familjen flyttade flera gånger inom Varberg. På några ställen bodde man relativt kort tid. Med stöd av kvarlämnade handlingar, brev, debetsedlar och en del kvitton kan dessa flyttningar gå att utreda men jag låter det inte ingå i den här sammanställningen. Farmor drev en liten matservering för att dryga ut hushållskassan. Tidningen nr 3 april 1900 annonserade om detta:

Lokalförändring.
Från och med nästa fredag är min servering av mat och kaffe flyttad från Millbergska huset till s k Postmästaregården, där jag hoppas få fortfarande vara lika mycket som hittills innesluten i allmänhetens högkomst.
J. A. Kärrdahl

Enligt hörsägen hade farmor hjälp med arbetet i matserveringen. Jag har inte hittat några dokument som styrker detta.

[32] SLHD Svensk Lokalhistorisk Databas. www.lokalhistoria.nu
[33] Eget arkiv. Brev från barnmorskan till farfar
[34] Källa: Dödsannons
[35] Källa: Dödsannons
[36] Källa: Dödsannons

Farmor hade ju utbildning till sömmerska. Detta yrke praktiserade hon tydligen också för att dryga ut hushållskassan. Det finns kvitto på inköp av en rejäl symaskin samt tyger och tillbehör.

På olika debetsedlar hittar jag ett antal yrkesuppgifter för farfar: Arbetare, Textilarbetare, Kontorsbiträde, Kontorist och Bokbindare. Han har varit medlem åtminstone i Transportarbetarförbundet, Svenska Kommunalarbetareförbundet och Textilarbetarförbundet.[37]

Bindning av böcker och även reparation av böcker bedrev han som en egen verksamhet. En del av bokföringen i den här verksamheten finns sparad. Bland annat finns här upptaget kostnader för den erforderliga utrustningen.

Även i Varberg finns intressanta uppgifter i SLHD Svensk Lokalhistorisk Databas. Farfar var tydligen arbetslös åtminstone tidvis under år 1913. Vid två tillfällen under detta år fick han extra bidrag ur en fond som förvaltades av kommunen. Bidraget var vid båda tillfällena 10 kronor.[38]

Till Herrar Stadsfullmäktige.
De av Herrar Stadsfullmäktige den 20 sistlidne Februari och 20 Mars anslagna Kronor 1000 och 200, till fördelning bland Stadens arbetslösa befolkning … Utdelning den 28/2. 1913. …
J.A. Kärrdahl, Almeberg 1. 10:- …

Protokoll hållet vid af Stadsfullmäktige utsedde Kommitterade för utredning af Ljunbergska donationsfondens sammanträde i Warberg den 18 November 1913. …
§.1. Wid pröfning af de inkomna ansökningarne, fann kommitterade skäligt tilldela: … J.A. Kärrdal, Almeberg Kr. 10.- …

En sak är tydlig, farfar och även farmor visste betydelsen av utbildning och kunskap. Hur ont om kontanter det var så såg man till att barnen fick en utbildning. De två flickorna fick utbildning till småskollärarinnor. Agnhild kom att vara lärarinna i Rolfstorp och Varberg. Ingeborg var nästan hela sin tid lärarinna i Skene. Alrik och Thor fick gå i realskolan och ta realexamen. Alrik blev järnvägstjänsteman vid den privata järnvägen VBHJ, Varberg-Borås-Herrljunga Järnväg, senare förstatligad till SJ Statens Järnvägar och min pappa flyttade från Varberg. Thor utbildade sig till folkskollärare och stannade kvar i Varberg där han avancerade till rektor och under lång tid även var stadsfullmäktigeledamot m.m.

Thors första betydelsefulla politiska uppdrag tycks ha varit en suppleantplats i Varbergs Fattigvårdsstyrelse. Med tanke på sin uppväxt kan väl ingen ha varit mer lämpad till detta än min farbror.[39]

Fattigvårdsstyrelsen.
Ordförande: för åren 1929-1932.
Handlanden Th. Thoreson.
Suppleanter: för åren 1929-1932.
Folkskolläraren Th. Kärrdahl.

[37] Eget arkiv. Diverse originalhandlingar
[38] SLHD Svensk Lokalhistorisk Databas. www.lokalhistoria.nu
[39] SLHD Svensk Lokalhistorisk Databas. www.lokalhistoria.nu

När de fyra barnen fick egna inkomster kunde August och Emma skaffa sig en bättre bostad och flyttade till Almeberg den 1 oktober 1919 där hyran var hela 14 kronor per månad.[40] I mitten på 30-talet flyttade de till Östra Långgatan 60 där även Thor flyttade in. Även Agnhild kom att bosätta sig här när hon senare fått tjänst som småskollärarinna i Varberg. Det är detta hem som jag minns från mina besök tillsammans med mina föräldrar samt även vid mina besök som vuxen.

Från att ha varit längst ner i botten ser vi nu hur farfar börjat hjälpa andra som har det svårt. Här ett exempel på hur han genom att författa en skrivelse och intyga riktigheten försöker att hjälpa en granne.[41]

Till
Drätselkammaren i Varberg.
Undertecknad anhåller härmed vördsamt att få efterskänkt och avskrivet mig påförda kommunalutskylder år 1922 utgörande Kr. 63 & 89 öre och anför jag som orsak till denna min begäran, att jag på grund av sjukdom från Augusti mån 1921 och fortfarande är urståndsatt att innehava någon plats eller på annat sätt förtjäna något.
Vördsamt
Almeberg N:o 17 & Varberg 12/12 1922.
Anna Vicktoria Andersson.
Riktigheten av ovanstående angående Anna Viktoria Anderssons sjukdom intygas av
J.A. Kärrdahl
Emma Kärrdahl
Almeberg N:o 1.

Farfar erhöll i samband med 1930 års folkräkning också ett ansvarsfyllt uppdrag.[42]

Protokoll, fört hos Stadsfullmäktige i Varberg vid sammanträde å rådhuset den 18 september 1930.
Till Stadsfullmäktige i Varberg.
På grund av Länsstyrelsens i Hallands län kungörelse den 21 augusti 1930 angående särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1931 samt om uppgifter för den allmänna folkräkningen den 31 december 1930, vari bland annat föreskrives, att minst 6 ombud skola väljas (en var för ett s.k. folkräkningsdistrikt) inom Varbergs stad, sedan pastor föreslagit sådana ombud, får jag härmed för Stadsfullmäktige föreslå, att staden indelas i 6 folkräkningsdistrikt med följande ombud för vartdera distriktet: …
6) Sjätte distriket; söder om staden (Stenhuggaren, Gelbgjutaren, Fogdelyckan, Kvarnen, Mjölnaren, Kvarnliden, Lilla Berg, Linden, Höjden, Bomlyckan, Kristinedal, Vårhem, Danielsdal, Strandhem, Annedal, Folkskolan, Rosenfred, Lindesberg, Neteneberg, Lagerlund, Hagaberg, Apelvik). Ombud Bokbindaren J.A. Kärrdahl; suppleant: vaktmästaren Johan Albrektsson.
Vidare får jag, med hänsyn till det omfattande granskningsarbete, som kommer att åligga de valda ombuden, hemställa, att skäligt arvode beviljas dem.
Beträffande lokal för ombudens arbete föreslår jag, att i den mån detta ej lämpligen kan äga rum i deras resp. bostäder, pastorsexpeditionens väntrum måtte bestämmas såsom gemensam arbetsplats.
Varberg den 11 september 1930.
Ernst Sjöblom
Kyrkoherde

[40] Eget arkiv. Hyreskontrakt i original)
[41] SLHD Svensk Lokalhistorisk Databas. www.lokalhistoria.nu
[42] SLHD Svensk Lokalhistorisk Databas. www.lokalhistoria.nu)

År 1929 inträffade den stora börskraschen i USA och därmed startades den stora depressionen som också slog hårt här i Sverige under första hälften av 1930-talet. Farfar fortsatte som bokbindare troligen i minskande omfattning eftersom både han och farmor nu gick in i pensionsåldern. Tryggheten var nu en helt annan eftersom hemmasonen Thor, med sin säkra inkomst som folkskollärare bidrog till hemmets försörjning. Farfar avled 1939, några månader före 2:a världskrigets utbrott. Farmor levde till 1958 och var då över 90 år gammal.

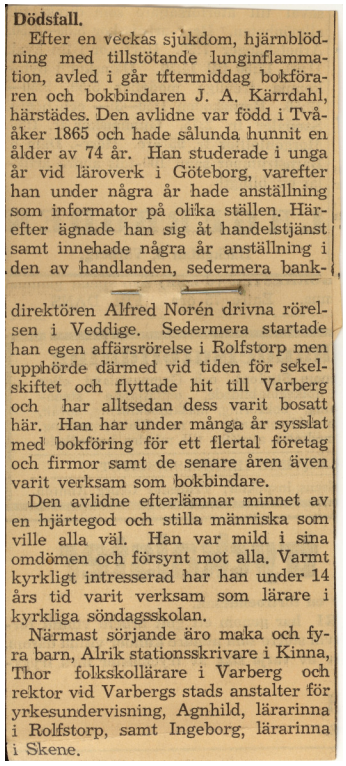

Dödsfall.

Efter en veckas sjukdom, hjärnblödning med tillstötande lunginflammation, avled i går tftermiddag bokföraren och bokbindaren J. A. Kärrdahl, härstädes. Den avlidne var född i Tvååker 1865 och hade sålunda hunnit en ålder av 74 år. Han studerade i unga år vid läroverk i Göteborg, varefter han under några år hade anställning som informator på olika ställen. Härefter ägnade han sig åt handelstjänst samt innehade några år anställning i den av handlanden, sedermera bankdirektören Alfred Norén drivna rörelsen i Veddige. Sedermera startade han egen affärsrörelse i Rolfstorp men upphörde därmed vid tiden för sekelskiftet och flyttade hit till Varberg och har alltsedan dess varit bosatt här. Han har under många år sysslat med bokföring för ett flertal företag och firmor samt de senare åren även varit verksam som bokbindare.

Den avlidne efterlämnar minnet av en hjärtegod och stilla människa som ville alla väl. Han var mild i sina omdömen och försynt mot alla. Varmt kyrkligt intresserad har han under 14 års tid varit verksam som lärare i kyrkliga söndagsskolan.

Närmast sörjande äro maka och fyra barn, Alrik stationsskrivare i Kinna, Thor folkskollärare i Varberg och rektor vid Varbergs stads anstalter för yrkesundervisning, Agnhild, lärarinna i Rolfstorp, samt Ingeborg, lärarinna i Skene.

Vår oförgätligt gode, älskade
Make och Far

J. A. Kärrdahl

* den 21 febr. 1865,
† den 15 juni 1939.

Varberg den 15 juni 1939.

Emma Kärrdahl.

AGNHILD.
ALRIK och EDITH.
Ingvar.
THOR. INGEBORG.

Min högtidsdag går in.
Allt är så tyst och stilla.
Farväl, o värld, jag vill
på dig ej tiden spilla.
Mitt hjärta redo är,
min själ förbidar Dig,
O, min förlossare,
Du är ej längt från mig.

Jordfästning äger rum i Varbergs kyrka tisdagen den 20 juni kl. 3 e. m.

Sammanfattning

Den här sammanställningen över min farfars liv har gett mig en ny och breddad syn på ett livsöde. Farfars dröm att kunna bli präst grusades tidigt men han kompenserade detta genom att under många år vara lärare i söndagsskolan.

Jag är oerhört tacksam för att farfar sparat så mycket ”historia”. Hans samlingar och min nyfikenhet på hans liv har gjort den här sammanställningen möjlig. Hans stora samling av alla brev från sina kusiner som utvandrade till USA är mycket intressanta och var till stor hjälp inför den första släktträffen i USA som också följts av flera träffar.

Fortfarande kvarstår ett antal frågetecken som innebär ytterligare forskning. Jag tänker då på kyrkstämmoprotokoll och häradsrätts- eller tingsrättsprotokoll som möjligen kan skingra dimmorna kring vem som var farfars far. Protokoll från Rådhusrätter är inte aktuella eftersom de endast handlar om staden. Dessutom finns ju den gäckande lappen och varifrån kom egentligen de otillräckliga pengarna för hans studier?

Bor 2008-01-20
Ingvar Kärrdahl